

SPRÁVA

O KONZULTÁCIÁCH ŠTRUKTÚROVANÉHO DIALÓGU S MLÁDEŽOU

Štruktúrovaný dialóg

Konzultácie v rámci V. cyklu Štruktúrovaného dialógu prebiehali na území Slovenska od 20. apríla do 31. augusta 2016. Konzultácie prebiehali online aj offline.

Dôležitým nástrojom pre online konzultácie bol dotazník uverejnený na stránke www.strukturovanydialog.sk, ktorý vyplnilo 9 781 mladých ľudí (z toho 288 ho vyplnilo v jeho maďarskej jazykovej mutácii).

Priame konzultácie prebiehali vo všetkých krajoch na Slovensku a spolupracovalo na nich 19 mládežníckych organizácií. Celkovo prebehlo 81 osobných konzultácií na ktorých sa zúčastnilo 12 115 mladých ľudí. Celkový počet mladých ľudí, ktorí boli zapojení do tohto cyklu Štruktúrovaného dialógu na Slovensku, je teda 11 896. Veľkú väčšinu z nich (viac než 10 000) pritom predstavovali mladí ľudia vo veku 15-20 rokov.

Konzultácie V. cyklu Štruktúrovaného dialógu na Slovensku v číslach:

Celkový počet zapojených mladých ľudí	11 896
Zapojili sa prostredníctvom online dotazníku	9 781
Zapojili sa prostredníctvom osobných konzultácií	2 115

V. cyklus Štruktúrovaného dialógu bol určený tzv. „Guiding framework“, ktorá určila témy konzultácií. „Guiding framework“ bola prijatá na Európskej konferencii mládeže v Amsterdame. Jednotlivé otázky pre účely tejto správy delíme do troch tematických okruhov:

- 1) Postoje mladých k spoločenským zmenám a bezpečnosti;
- 2) Postoje k ľuďom z odlišného etnického, sociálneho a kultúrneho prostredia a k diskriminácii;
- 3) Postoje a názory na budúce potreby a požadované zručnosti mladých ľudí.

Kvôli obmedzenému priestoru táto správa spomína len najčastejšie sa opakujúce názory.

1) Postoje k spoločenským zmenám a k bezpečnosti

V otázke budúceho vývoja spoločnosti boli názory mladých ľudí výrazne rozdelené medzi tých, ktorí budúcnosť vnímajú pozitívne, a tých, ktorí sa k situácii v spoločnosti a k jej budúcnosti stavajú výrazne kriticky a negatívne.

Tá druhá skupina bola početnejšia. Medzi mladými ľuďmi prevažuje kritický názor na vládnuce politické špičky a frustrácia, že vládna politika je neefektívna a že sa nič nedeje pri vyšetrovaní korupcie. Veľké množstvo opýtaných má pocit, že vládnuce elity sa o situáciu bežných ľudí na Slovensku nezaujímajú, riešia si „svoje veci“ a ich svet je vzdialený bežnej perspektíve mladého človeka. Mnohí mladí ľudia majú pocit, že v súčasnosti iba „prežívajú“, pričom spoločenská a politická situácia im dáva len malé nádeje na úspešný život v budúcnosti. Veľa z nich si kvôli týmto faktorom nevie predstaviť svoj ďalší život na Slovensku a uvažujú o permanentnom vystaňovaní sa do zahraničia.

Vo vnímaní vonkajšej situácie boli „pesimistami“ často (ale nie jednohlasne) artikulované kritické názory na utečencov. Mladí, ktorí zaujali tento postoj, väčšinou nepomenovali utečencov ako bezpečnostnú hrozbu. Sústredili sa skôr na kultúrne dopady migrácie a ohrozenie národnej identity. Veľké počty mladých ľudí však taktiež vyzdvihovali dôležitosť tolerancie a vzájomného porozumenia, aj keď len v abstraktnej rovine.

Nezanedbateľná časť mladých ľudí je však optimistická. Majú pocit, že v horizonte 10 rokov sa na Slovensku bude žiť lepšie, a to aj zásluhou aktívnych mladých ľudí so schopnosťou pretvárať svoje okolie. Tento optimizmus je väčšinou spojený s pozitívnym pohľadom na Európsku úniu. Optimisticky naladení mladí ľudia vnímajú EÚ ako dôležitý faktor pozitívnej zmeny na Slovensku, ktorý prináša možnosť cestovať a získavať skúsenosti v zahraničí. Znepokojuje ich však súčasná kríza európskych inštitúcií a možnosť, že by priaznivé prostredie na osobnostný rozvoj, ktoré EÚ poskytuje, mohlo byť obmedzené alebo úplne zaniknúť.

2) Postoje k ľuďom z odlišného etnického, sociálneho a kultúrneho prostredia a k diskriminácii

Mladí ľudia často negatívne vnímajú spolužitie s Rómami, pričom mnohí majú pocit, že situácia sa vymyká spod kontroly a Slovensko zašlo pri poskytovaní „výhod“ tejto menšine príďaleko. Majú dojem, že sú svedkami „obrátenej diskriminácie“, kde Rómovia požívajú výrazne viac výhod, než členovia majoritnej populácie, pričom si tieto výhody nijak nezaslúžia. Vláda podľa nich nadržia Rómom, ale nezaujímajú sa o „bežných“ ľudí, ktorí si všetko musia náročne odpracovať bez akejkoľvek vonkajšej podpory.

Proti tomuto názoru sa ostro vymedzila podstatná časť mladých ľudí, ktorých naopak znepokojuje rast neznášanlivosti, a to najmä voči rómskej menšine. Majú pocit, že rast krajnej pravice je zásadným problémom súčasného politického vývoja, pričom riešenie vidia vo väčšom dôraze na toleranciu a stretávanie sa. **Mnohí z nich tvrdili, že vzájomné stretávanie sa povedie k porozumeniu a väzbám medzi jednotlivými komunitami, ktoré následne budú pôsobiť ako účinná a silná prevencia voči neznášanlivosti.** Keď sa budeme stretávať a budeme si rozumieť, nebudeme sa nenávidieť. Takmer 75% respondentov, ktorí vyplnili online dotazník si myslí, že ľudia z rôznych etnických a náboženských skupín by sa mali stretávať a priateliť, pričom cca 10% opýtaných vyjadrilo opačný názor.

Zaujímavý bol v tomto ohľade postoj rómskej mládeže, ktorá jednoznačne tvrdí, že na Slovensku došlo za posledných cca 6 mesiacov k negatívnemu vývoju, s oveľa väčším výskytom otvoreného rasizmu. Táto situácia je podľa nich zapríčinená vstupom krajne pravicovej strany Ľudová strana – Naše Slovensko do parlamentu, ktorá do určitej miery legitimizovala rasizmus na verejnosti. Situácia Rómov v spoločnosti sa preto podľa nich zhoršuje.

Prejavy rasizmu na verejnosti však nie sú jediným problémom Rómskej mládeže. Na Slovensku je častá segregácia, kde Rómovia a „bieli“ navštevujú iné školy. Mladí Rómovia sa potom držia svojej komunity a nemajú motiváciu a ani sebavedomie vyjsť do potenciálne predsudkami nabitého vonkajšieho sveta a uspieť v ňom. Chudoba, nezamestnanosť a neperspektívnosť sa potom dedí. Konzultovaní mladí Rómovia preto tvrdia, že ich komunita potrebuje odstránenie segregácie, pozitívne vzory a viac práce na sebavedomí. Za najdôležitejší faktor ale považujú negatívny postoj majority, ktorého zmena je dôležitým predpokladom, aby mladí Rómovia mali skutočne dobré možnosti na úspech v živote.

3) Postoje a názory na budúce potreby a požadované zručnosti mladých ľudí

Mladí ľudia na Slovensku sú najviac sklamaní stavom školstva. Majú pocit, že metódy a spôsob fungovania vzdelávacieho systému nezodpovedá dobe a ani ich vlastným potrebám. Dve kľúčové zručnosti a schopnosti, ktoré najviac z nich uvádza ako chýbajúce v slovenskom školstve, sú kritické myslenie a aktívny prístup k svojmu okoliu. **Na vyučovaní sa podľa študentov získavajú jedine informácie a takmer žiadny čas nie je venovaný ich prepájaniu, zasadzovaniu do kontextu, a komplexnému spracovaniu.** Toto platí aj o jazykovej výuke, ktorá primárne akcentuje bežné užívanie jazyka. Študenti preto rezolútne tvrdia, že čas strávený v škole je do veľkej miery neproduktívny a nepripravuje ich na život v Európe 21. storočia.

Podobne ostro žiaci a študenti vnímajú vlastnú pasivitu v systéme, ktorý sa im nezdá dostatočne otvorený iniciatíve, pričom naopak odmeňuje bezmyšlienkovité plnenie zadaných úloh. Zásadnou vecou pre nich je budovanie postoja k svetu okolo seba ako k niečomu, čo je možné meniť vlastnou aktivitou. Školské prostredie však podľa nich tento postoj skôr zabíja, než že by mu pomáhalo. Pritom sami vnímajú aktívny prístup ku svetu a pozitívne myslenie ako zásadný predpoklad úspechu.

V rovine konkrétnych opatrení by študenti ocenili vzdelávací systém poskytujúci výrazne viac praktických zručností, napríklad finančnej gramotnosti, schopnosti verejného prejavu a podobne. Mladí ľudia síce pozitívne vnímajú dnešné možnosti vycestovať a získavať zručnosti a skúsenosti

v zahraničí, mnoho z nich však má pocit, že zahraničné študijné výmenné programy a stáže sú len pre "privilegovaných" študentov. Tieto príležitosti by mali byť viac propagované a prístupné všetkým bez rozdielu.

Konzultovaných mladých ľudí veľmi často trápí ekonomická situácia, uplatnenie na trhu práce a možnosť získania kvalitného zamestnania. Veľa z nich vidí svoje šance pesimisticky. Myslia si, že nájsť dobrú prácu je v regiónoch prakticky nemožné. Možnú nápravu vidia v lepších možnostiach nabrať priame skúsenosti v rámci svojho vzdelávania a vo väčšom dôraze školského systému na praktické zručnosti.